

Cultural institutions, festivals and events

Zlatka Grigorova

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Културни институции, фестивали и събития

Златка Григорова

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Културните институции на дестинация Пловдив включват библиотеки, музеи, художествени галерии и др.

Народната библиотека „Иван Вазов“ е създадена през 1879 г. по личната инициатива на възрожденския деец Йоаким Груев. Библиотеката се развива като архив на българската книга и богато книгохранилище. Малко след откриването на библиотеката е обнародван закон, който гласи, че всеки издател е длъжен да даде по едно копие на народната библиотека, инак ще се таксува с глоба от 15-20 гроша. Точно поради този закон тя става най-голямото книгохранилище на балканите. Книгите са били местени на много места преди да стигнат до тази сграда¹.

Първото книгохранилище се е помещавало в дирекцията на народното просвещение в Източна Румелия до 1883 г. След това тя е преместена в къщата на Хакъ бей, която се намира на северните склонове на Сахат тепе, а малко след това са се помещавали в къщата на Атанасаки Томиди. Намирала се е също така в сградата строена за парламент на Източна Румелия, днес Музей на Съединението.

Основното ядро от книги, които са формирали първоначалния книжен фонд съставлява Венелиновата библиотека. Първоначално тя е била собственост на Българското ученическо дружество в Одеса, а през 1876 г. е пренесена в училище „Светите братя Кирил и Методий“ в Пловдив. Малко по-късно училището се закрива, но книгите, положили основите на Народната библиотека, са запазени и до днес.

С нова сграда на библиотеката се сдобива през 1974 г. като тогава са предоставени и още сгради като книговезница, счетоводство и детски отдел. Тя е построена от врачански камък, мрамор и гранит на общо 14 етажа. През 1950 г. с указ на Президента на Народното събрание на България, Пловдивската народна библиотека се наименува „Иван Вазов“. Така 100 години след неговото раждане той става патрон на второто национално книгохранилище на България, на културния институт и сградата, в която някога е заседавал².

Първият директор на библиотеката е Александър Башмаков - руски публицист и един от първите специалисти в новоосвободена България, а най-дългогодишен директор на библиотеката е Борис Дякович. Той прави много значими реформи, като въвежда шкафова сигнатура, групира книгите по езици,

---

¹ <https://www.libplovdiv.com/index.php/bg/2009-09-04-11-38-14>

² <https://libplovdiv.com/index.php/bg/2009-09-04-11-38-14>

систематичен читателски каталог, поставя началото на самостоятелно издание на библиотеката „Годишник на Пловдивската народна библиотека”, „Славянски ръкописи и старопечатни книги на Народната библиотека в Пловдив” и „Орнамент и буква в славянските ръкописи в Народната библиотека в Пловдив”. Друг от директорите на библиотеката е Димитър Цончев - известен археолог и директор на библиотеката по времето на бомбардировките над Пловдив - организира евакуирането на книгите и съхраняването им в подземията на днешния Етнографски музей.

В началото в библиотеката работят 6 души, след промените на организационната структура наложени от различните директори, броя на чиновниците се увеличава до 72 души. Днес тук работят около 140 души - библиотекари, реставратори, администратори, поддръжка и други³. Ръкописните книги наброяват 360 тома, а от 2017 г. започва и реставрацията на някои от най-засегнатите.

Най-старите фрагменти и книги, които се съхраняват тук са⁴:

- Слепченски апостол, който е писан върху изтрит гръцки текст. Той датира от XII в., писан е на старобългарски език. При него е интересна украсата на текста, използвани са орнаменти с малки червени точки пресечени или усукани и допълнени с листовидни и пъпковидни извивки;

- Четириевангелие писано на старобългарски през XIV век. Тук е запазена само задната корица, която е от дърво и кожа и поради липсата на предната част е силно деформирана. Целият ръкопис е съдържал 304 листа, но още при намирането му са липсвали първите 79;

- Служебен миней за м. юни. Интересното е, че първите 2 листа са от XIII - XIV век, а останалите са от XVI - XVII в., украсата е в червено и зелено;

- „Рибният буквар“ на Петър Берон с различни проучения, събрани и отпечатани през 1824 г.;

- „Българска граматика“ от Неофит Рилски, препис на братя Мустакови от 1835г.;

- „История и паметници на византийските емайли“ на Никодим Кондаков е един от най-големите и ценни екземпляри, притежавани от библиотеката. Това е блестящ шедьовър на печатарското издателско изкуство от края на XIX век. Подвързията му е кожена, със златна инкрустация. Илюстрацията на емайлите е от X - XI век и са представени в техния естествен цвят и големина. Това издание тежи 7 кг и навремето е било купено за 500 марки.

- „Български книжници“ на Васил Априлов от 1841 г. - сборник с уточнения на кое словенско племе принадлежи Кириловата азбука.

- Изборно евангелие от XIII век. и „Читалище“ от 1870 г.

- Каталог на книгите на Областната библиотека от 1885 г.

- Първият годишник на библиотеката от 1904 г.

- Секретен книжен фонд на библиотеката, основан с постановление на Министерския съвет за иззетите книги и публикации, свързани с „фашистка литература“ от 1944 г. Тук са били засекретени 531 заглавия на чужд език.

Пловдивската библиотека притежава богат универсален фонд от научна и художествена литература, старопечатни, редки и ценни издания, справочен фонд, български и чужди периодични издания, аудиовизуални материали, информация на електронни носители и др. Днес тя поддържа връзки с повече от 60 библиотеки в 15 страни.

---

³ <https://libplovdiv.com/index.php/bg/2009-06-22-08-20-16>

⁴ <https://libplovdiv.com/index.php/bg/2009-06-22-08-58-26>

Драматичен театър Пловдив е сред най-старите и познати театри в страната, първият професионален театър в България⁵. Театърът е съорганизатор и домакин на Есенния международен *театрален фестивал „Сцена на кръстопът“*⁶, който се провежда ежегодно през септември, с художествен директор проф. Стефан Данаилов.

Репертоарът на театъра е хитов и интересен, като отделни постановки привличат посетители и от други градове на страната.

Държавен куклен театър Пловдив⁷ е репертоарен театър с традиции, който търси освен представленията на основната си сцена и развитие на малката, мобилна театрална форма, което може да се използва в много други културни, фестивални и чисто туристически форми. Театърът организира ежегодния *международен куклено-театрален фестивал „Двама са малко – трима са много“*.

Държавна опера Пловдив⁸ изнася многобройни представления в оперния, симфоничния, музикално-комедийния и балетния жанр, представени в страната и чужбина. Специално място в активната дейност на трупата заемат представленията на открито в Античния театър на Пловдив, които са събития с туристически потенциал.

Културен център „Тракарт“⁹ има зала с 120 зрителски места, а постоянните експозиции от антична римска подова мозайка от III - IV век показват върху 160 м² „in situ“ образци, както и изложби от „Стъклото в античното изкуство“, „Прототракийски портрет“ и „Римски миниатюрен портрет“. Тракарт организира школи по актьорско майсторство и изобразително изкуство и развива интересна камерна сцена.

В дестинация Пловдив освен тези културни институции има много организации в областта на културата, създадени и оперирани като асоциации, дружества, професионални и браншови съюзи в областта на културните и творчески индустрии.

Водещи музейни институции на дестинацията са:

Регионален исторически музей Пловдив¹⁰ съхранява над 60 000 културни ценности и предлага 4 постоянни експозиции на 4 различни адреса: „Българско Възраждане“ разположена в къща „Георгиади“ – НКЦ от национално значение; „Съединение на България 1885 г.“, разположена в сградата на Областно събрание на Източна Румелия, „Българско книгоиздаване през втората половина на XIX и началото на XX век“, разположена в къщата на Христо Г. Данов и Музеен център за съвременна история, разположен в сградата на бившия Народен дом.

Регионален археологически музей Пловдив¹¹ започва работа още през 1882 г., но в момента притежава една от най-модерните експозиции и съвременно оборудвани фондохранилища. Музеят разполага и с библиотека, лекционна и кинозала. Музеят съхранява над 100 000 експоната от

⁵ <https://dtp.bg/%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b8%d1%8f/>

⁶ <http://scenatepe.com/>

⁷ <https://pptheatre.com/bg>

⁸ <https://operaplovdiv.bg/site/page/id/1>

⁹ <http://trakart.org/%d1%82%d1%80%d0%b0%d0%ba%d0%b0%d1%80%d1%82/%d0%b7%d0%b0-%d0%bd%d0%b0%d1%81/>

¹⁰ <https://historymuseumplvdiv.org/front/index.php?tid=10&bim=bkg1545901678.jpg>

¹¹

https://www.archaeologicalmuseumplvdiv.org/_m1731/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9

праисторически времена, античността и Средновековието. Поради големия брой находки, които постъпват всяка година, в Общинския план за развитие на Пловдив е предвидено разширение на музея или изграждане на нов музей „Античният Филипопол”.

Регионален етнографски музей Пловдив¹² съхранява повече от 40 000 движими културни ценности, свързани предимно с традицията на населението в Пловдив, разпределени в шест фонда: „Селско стопанство”, „Занаяти”, „Тъкани и облекло”, „Мебели и интериор”, „Музикални инструменти и обреден реквизит”, „Фототека и произведения на изобразителното изкуство”. Разположен е във впечатляващата Куюмджиева къща в Стария град, с характерна фасада. Освен постоянните експозиции, музеят организира и тематични изложби, като изважда „на улицата” част от своите колекции, например по време на Еснафския празник за Свети Спиридон.

Регионален природонаучен музей Пловдив¹³ е втори по големина и богатство музей в страната, с модерна и съвременно оформена експозиция. Музеят поддържа постоянни експозиции „Минерали”, „Ботаника”, „Безгръбначни”, „Морско дъно”, „Рибни”, „Земноводни и влечуги”, „Птици”, „Бозайници” и „Терариум”. Изключително интересна е частта „Аквариум”. Сградата на музея ще бъде ремонтирана и с нов облик и експозиции от 2014 г.

Градската художествена галерия¹⁴ е един от най-значителните културни институти в Пловдив. В пет обекта се събират, съхраняват, експонират и популяризират образци на българското изобразително изкуство.

Арт галерия - музей „Филипополис”¹⁵ е частна галерия в подстъпите на Старинен Пловдив в реставрирана старинна къща във Възрожденски стил. Част от галерията има музейна сбирка с образци от най-знаменитите български художници на XIX и XX в.

Освен тези културни институции, в града има много организации в областта на културата, създадени и оперирани като асоциации, дружества, професионални и браншови съюзи в областта на културните и творчески индустрии. Творческите институции в Пловдив са едни от най-динамично развиващите се в България. Не напразно градът е познат като „Град на Художниците”¹⁶, което през годините е привличало много посетители. Взаимодействието с тези институции е изключително важно при формирането на продукти за културния и творчески туризъм. Засега обаче, това взаимодействие се ограничава до информация в Културния календар на града за техните най-ярки прояви.

Дружество на Пловдивските Художници¹⁷ - то е едно от най-активните дружества в страната, чиято дейност и творчески изяви дава на Пловдив културния бранд „Град на художниците”, като най-голямото сдружение на художници извън София, дружеството организира поредица от прояви, които са ресурсна база за културен туризъм - многобройни изложби, Международен пленер по живопис, Международен литографски пленер,

---

¹² <https://www.ethnograph.info/front/history.php>

¹³ <https://rnhm.org/bg/museum/index/1/history>

¹⁴ http://galleryplovdiv.com/bg/about_gallery/

¹⁵ <https://www.philippopolis.com/bg/homeBG/m/19>

¹⁶ <https://www.plovdiv.bg/%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8-2%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B8/>

¹⁷ <http://www.plovdivartdph.eu/>

Симпозиум по скулптура, Международен симпозиум „Арт колаж – Пловдив“, Есенен Салон на изкуствата, Зимни празници на изкуствата и т.н.

Дружество на писателите в Пловдив организира премиери на нови книги, годишнини, творчески срещи и дискусии, тематични литературни четения¹⁸.

Съюз на Архитектите в България (САБ) – Дружество в Пловдив¹⁹ - активно участва в подготовката на кампанията Пловдив - Европейска столица на културата 2019, дружеството доброволно съдейства на общината за създаване на актуална карта на материалната база и капацитет на местата за представления, изложби и общуване на територията на града²⁰.

Общински читалищен съюз Пловдив²¹ обединява 25 читалища, които със своята богата програма са магнит за посещения на местните жители. Само в Пловдив те са:

1. НЧ „Цар Борис III и царица Йоанна-1931“
2. НЧ „Гого Мавров“
3. НЧ “Христо Смирненски”
4. НЧ „Кемал Ататюрк-2003“
5. НЧ "Назъм Хикмет-1922"
6. НЧ „Шалом Алейхем-1945“
7. НЧ “Никола Йонков Вапцаров”
8. НЧ ”Захари Стоянов”
9. НЧ “Алеко Константинов”
10. НЧ “Димитър Благоев-2008”
11. НЧ “Христо Г. Данов”
12. НЧ “Иван Вазов”
13. НЧ“Иван Вазов-1931”-Коматево
14. НЧ “П.Р.Славейков – 2008”
15. НЧ „П.Р.Славейков”
16. НЧ „Възраждане”
17. НЧ “Антим I-1937”
18. НЧ “Георги Търнев”
19. НЧ „Христо Ботев-1905”
20. НЧ „Младост-1983”
21. НЧ „Съвременник-1986”
22. НЧ “Тракия – Пловдив-2008”
23. НЧ “П.К.Яворов”
24. НЧ „Европа-2004”

¹⁸ <https://www.plovdiv.bg/%D1%88%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE-%D1%87%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8/>

¹⁹ <https://sol.bg/%D1%81%D0%B0%D0%B1-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B4%D0%B8%D0%B2-%D1%81%D1%8A%D1%8E%D0%B7-%D0%BD%D0%B0-%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%B8%D1%82%D0%B5/>

²⁰ ОПР на Пловдив

²¹

<https://www.plovdiv.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD-%D1%81%D1%8A%D1%8E%D0%B7-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4-%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B4%D0%B8%D0%B2/>

Collective monograph

25. НЧ „Д.Пешев.1998”

Ежегодните събития утвърждават дестинация Пловдив като център на културен живот, на бизнес и конгресен туризъм. В Пловдив се провеждат над 400 културни събития – фестивали, панаири, дни на изкуства, и много други.

Фестивал/събитие	Честота
София филм фест в Пловдив	ежегодно
Европейски музикален фестивал	ежегодно
Великденски празници	ежегодно
Австрийски музикални седмици	ежегодно
Лятна академия на изкуствата „Огънят на Орфей”	ежегодно
Връчване на Награда “Пловдив” в областта на изкуството	ежегодно
Международен фестивал за камерен театър и съвременен танц “Черната кутия”	ежегодно
Международен фестивал „Дни на музиката в Балабановата къща“	ежегодно
„Стрийт майстор”	ежегодно
Дни на литературата и книгата “Пловдив чете”	ежегодно
Фестивал на старата градска песен “Нежни чувства”	ежегодно
„Улица Отец Паисий”	ежегодно
Международен фестивал на камерната музика	ежегодно
„Верди фестивал“	ежегодно
Международен фолклорен фестивал	ежегодно
Концерт – откриване ЕСИ	ежегодно
Национални есенни изложби	ежегодно
Международен куклено-театрален фестивал “Двама са малко – трима са много”	ежегодно
Седмица на съвременното изкуство	ежегодно
Международен театрален фестивал “Сцена на кръстопът”	ежегодно
Видео фестивал “Фасада”	ежегодно
Празник на Стария град	ежегодно
Фестивал „Sounds Of The Ages”	ежегодно
Международен Фестивал “Пловдивски джаз вечери”	ежегодно
Международни дни на фотографията	ежегодно
Международен фестивал на китарата	ежегодно
Коледни и новогодишни празници	ежегодно
Кулинарна купа	2 пъти год.
Античен фестивал	2 пъти год.
Средновековен панаир	ежегодно
Дефиле на младото вино	ежегодно
Sofia Architecture Week in Plovdiv	ежегодно
Фестивал на занаятите	2 пъти год.
Международен Ден на музеите Май	ежегодно
Нощ на музеите и галериите Септември	ежегодно
Международен пленер по живопис	ежегодно
Международен литографски пленер	ежегодно
Симпозиум по скулптура	ежегодно
Международен симпозиум "Арт колаж - Пловдив"	ежегодно
изложба „Южнобългарски художници"	ежегодно
Фестивал „Арт позитив”	ежегодно
Немски Коледен Базар	ежегодно
Фестивал на българското документално и анимационно кино "Златен ритон"	ежегодно
Фестивал „Светът празнува в Пловдив”	ежегодно
Филмови нощи във Филипополис	ежегодно
Международен детски балетен фестивал „С любов за танца“	ежегодно
Детски кинофестивал	ежегодно
Младежки фестивал на изкуствата „Млада синя земя”	ежегодно
Киномания Пловдив	ежегодно
Фестивал "Лятно време" и летни сцени в Конюшните на Царя	ежегодно

Еснафски празник "Св. Спиридон"	ежегодно
Есенен салон на изкуствата	ежегодно
Sofia Dance Week in Plovdiv	ежегодно
Sofia Design Week in Plovdiv	ежегодно
Фестивал на традициите	ежегодно

Източници

1. <https://www.libplovdiv.com/index.php/bg/2009-09-04-11-38-14>
2. <https://libplovdiv.com/index.php/bg/2009-09-04-11-38-14>
3. <https://libplovdiv.com/index.php/bg/2009-06-22-08-20-16>
4. <https://libplovdiv.com/index.php/bg/2009-06-22-08-58-26>
5. <https://dtp.bg/%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b8%d1%8f/>
6. <http://scenatepe.com/>
7. <https://pptheatre.com/bg>
8. <https://operaplovdiv.bg/site/page/id/1>
9. <http://trakart.org/%d1%82%d1%80%d0%b0%d0%ba%d0%b0%d1%80%d1%82/%d0%b7%d0%b0-%d0%bd%d0%b0%d1%81/>
10. <https://historymuseumplovdiv.org/front/index.php?tid=10&bim=bkg1545901678.jpg>
11. https://www.archaeologicalmuseumplovdiv.org/_m1731/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9
12. <https://www.ethnograph.info/front/history.php>
13. <https://rnhm.org/bg/museum/index/1/history>
14. http://galleryplovdiv.com/bg/about_gallery/
15. <https://www.philippopolis.com/bg/homeBG/m/19>
16. <https://www.plovdiv.bg/%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8-2/%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B8/>
17. <http://www.plovdivartdph.eu/>
18. <https://www.plovdiv.bg/%D1%88%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE-%D1%87%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8/>
19. <https://sol.bg/%D1%81%D0%B0%D0%B1-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B4%D0%B8%D0%B2-%D1%81%D1%8A%D1%8E%D0%B7-%D0%BD%D0%B0-%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%B8%D1%82%D0%B5/>
20. ОНР на Пловдив
21. <https://www.plovdiv.bg/%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD-%D1%81%D1%8A%D1%8E%D0%B7-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4-%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B4%D0%B8%D0%B2/>